

Миле Суботић

Студент докторских студија
Универзитет у Београду
Православни богословски факултет
fmile@yahoo.com

Српско-руски црквени односи у Сједињеним Америчким Државама у другој половини деветнаестог века

Айстиракиј: Уводни део рада обрађује историјат Руске Православне мисије на Аљасци и Алеутским острвима, од њеног оснивања 1794. године, до њене ревитализације 1870. године. Мисија је прерасла у Руску Православну америчку мисију, и раширила се по читавим Сједињеним Државама. Рад прати историју досељавања православних народа, њихову интеграцију у америчко друштво, и организацију њиховог црквеног живота, под окриљем руске мисије. Српско-руски црквени односи постали су интензивни у периоду од 1880. године, када је почео други и највећи емиграциони талас Срба у Америку, и прате се до 1907. године, када је одржан први Све-амерички сабор. Амерички Срби су били део мешовитих прохија под руском црквеном јурисдикцијом, али су настојали да одржавају снажне везе са покрајинским Црквама у матицама. Покрајинске цркве су показивале интересовање са српску емиграцију у Америци, и помагале јој у складу са својим могућностима. Првојерарси и синоди српских покрајинских Цркава, у овом периоду, нису озбиљно доводили у питање канонски поредак, и ауторитет руске јерархије у Америци. Прве српске парохије под руском јурисдикцијом је основао архимандрит Севастијан Дабовић.

Кључне речи: Аљаска мисија и Алеути, Америчка мисија, Америчка архиепископија Православна емиграција, Севастијан Дабовић, српске парохије.

Већина историчара се слаже да је деветнаести век трајао више од сто година. Као његове почетне тачке могу да се узму Револуција у Француској 1789. године у Европи или проглашење Декларације независности 1776. године у Америци. За крај овог столећа узимају се почетак Првог светског рата, 1914. године или Бољшевичка револуција у Русији, 1917. године. Као одреднице деветнаестог века за живот Православне Цркве у Америци могу да се узму почетак Аљаске мисије 1794. године и одржавање Првог Све-америчког Црквеног сабора 1907. године. Српско-руски црквени односи могуће је пратити тек у другој половини деветнаестог века, јер досељавање Срба у Америку на територију руске црквене јурисдикције почиње тек 1880. године, када Срби постају део мешовитих парохија. У овом раду Српско-руски црквени односи анализирају се 1905. године, када је основана Српска духовна мисија, коју је предводио архимандрит Севастијан Дабовић.

Аљаска мисија и Алеути

Руси су истраживали Аљаску од седамнаестог века, и на њој изградиле испоставе за трговину крзном. Први православни мисионари у Америци били су руски мона-

си из манастира Валаам, који су 24. септембра 1794. године стигли на острво Кодијак, које припада Аљасци. На Кодијаку је до тада већ било православних хришћана, који су трговали крзном, и ступали у бракове са локалним становницима. Монах Јоасаф, који је предводио прву мисију међу њима, вратио се након пет година у Русију, да буде хиротонисан за епископа америчке мисије 1799. године. На повратку у Америку се утопио, и то је довело до затварања саборног храма који је подигао, све до 1811. године. Од десет монаха, који су сачињавали првобитну америчку мисију, остала су само тројица. Један од њих, који се звао Херман, десет година касније подигао је манастир на Спрус Ајленду, северно од центра мисије на Кодијаку. Манастир, који је градио између 1808. и 1818. године, назвао је Нови Валаам. Херман је у њему живео до своје смрти 1837. године. На Аљаску је 1834. године, добровољно дошао млади свештеник, Јован Вениаминов (1797-1879), са својом породицом. Овај крупан и снажан човек обилазио је кануом разуђена Алеутска острва. Због тога је оболео од артритиса, са хроничним боловима у ногама. Док је путовао у Москву, да поднесе исвештај о мисији, свештенику Јовану се упокојила супруга. Убрзо се замонашио, добио име Инокентије, и био хиротонисан за епископа 1839. године. Епархија му је покривала Камчатку у Источној Азији, Аљаску, и Калифорнију. Саборни храм Светог Архангела Михајла у Ситки на Аљасци саграђен је 1848. године. Ситка је од 1858. до 1870. године била седиште викарног епископа руске мисије у Америци. Епископи у Ситки били су Петар (1859-1867) и његов наследник Павле (1867-1870). Да би преобраћене утврдио у вери, епископ Инокентије је инсистирао на честом причешћивању, и саветовао своје свештенство да редовно литургише. Епископ Инокентије је на Алеутским острвима 1833. године написао „*Пути у Царство Небеско*“. Ова књига је преведена на руски језик, и имала је четрдесет и шест издања. Епископ Инокентије, који је себе називао „неуки“, постао је Московски митрополит 1868. године. Као првојерарх Руске Цркве, ревитализовао је америчку мисију 1870. године, одвојивши је од мисије на Камчатки.¹

Америчка мисија и Православна емиграција

Руска власт продала је Аљаску Сједињеним Америчким Државама 1867. године. Већина Руса се вратила у Русију, док је дванаест хиљада православних, груписаних у девет парохија, остало у Сједињеним Америчким Државама. Руски монаси су локалном становништву саставили алфавет, граматику алеутског језика, и преведене делове Светог писма. Црквени живот је настављен, под снажним вођством мирјана.² Након продаје Аљаске, епископ Јован Митрополски увидео је да се Православна Црква шири према другим деловима Сједињених Америчких Држава. Епископско се-

¹ Binns, John, *An Introduction to the Christian Orthodox Churches*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002, 24, 154-155; Grigorieff, Dimitry, "Historical Background of Orthodoxy in America", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 5, 1961, 3-54; Struve, Nikita, "Orthodox Missions, Past and Present", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 7, 1963, 36-37; Mead, S. Frank и Hill, S. Samuel, *Handbook of Denominations in The United States*, Abingdon Press, Nashville, 1995, 233; Schrank, Marvin Leonard James, "Problems of Orthodoxy in America: The Russian Church", *St. Vladimir's Quarterly*, vol. 4, 1962, 185; Хопко, Томас, *Православна вера: О Библији и историји Цркве*, Келенић, Крагујевац, 2006, 189.

² Ова заједница је 1991. године имала тридесет свештеника, од којих су две трећине Инуити, и опслужују локалне индијанске парохије. Уп: Binns, нав. дело, 156.

диште америчке мисионарске епархије је преселио 1872. године у Сан Франциско у Калифорнији.³ Премештање седишта епархије из Ситке на Аљсци у Сан Франциско у Калифорнији је било незванично. Руске црквене власти су овај премештај епархијског седишта одобриле тек у време епископа Нестора (1879-1882), наследника епископа Јована. Епископ Нестор се упокојио на мору, недалеко од обала Аљаске, што је епархију оставило без епископа до 1888. године. Следећи амерички епископ био је Владимир, који је епархијом управљао из Сан Франциска до 1891. године.⁴ Ова мисионарска епархија убрзано се ширила. Прве три парохије у Сједињеним Државама формиране су гостово истовремено, и почеле да функционишу независно до краја седме деценије деветнаестог века. Грчка парохија је формирана у Њу Орлеансу, а руске парохије у Сан Франциску и Њујорку. Ове мултиетничке парохије биле су под јурисдикцијом Руског Синода. Самих руских емиграната било је три врсте. Први су били сељаци из сиромашних западних руских области. Они су сањали да у Америци зараде новац и да се врате у своје родне крајеве. Други су били дезертери који су илегално напустили Русију, да би избегли војну службу. Трећи су били они који су директно или индиректно били укључени у руске револуционарне покрете.⁵

Њихов број се нарочито повећао након 1905. године. До избијања Револуције у Русији 1917. године, руска епархија у Америци је имала триста педесет подигнутих цркава и капела, богословију, манастире, женски колеџ, и своју банку.⁶ Све ово је руској мисији у Сједињеним Државама привукло православце других националности. Међу њима су били и грчко-католици, унијатски емигранти из Аустроугарске, који су се запошљавали у америчким фабрикама и рудницама угља. Унијати су се осећали непожељни међу римокатолицима ирског и немачког порекла, који нису благонаклоно гледали на њихове обичаје и богослужбену праксу, и који су захтевали да се прихвати латински обред. Унијатски свештеник Алексије Тот из Минеаполиса, сукобио се са римокатоличким надбискупом, који је инсистирао на латинском обреду. Са својих 365 парохијана је прешао је у православље, 25. марта 1891. године. Његов пример су следили други унијатски свештеници. Трећина од укупно триста педесет хиљада унијата, који су се доселили у Америку, прешло је у Православну Цркву.⁷ Расту Православне епархије у Сједињеним Државама, поред преласка Унијата, допринео је прилив грчких, словенских и сиријских емиграната. Ова велика емиграција одвијала се крајем деветнаестог века.

Српска емиграција и мешовитије парохије у оквиру Америчке мисије

Срби су масовно почели да се досељавају у Америку од 1880. године. Историја њиховог досељавања обично се дели на пет периода. Први период је досељавање „старе емиграције“ од 1815. до 1880. године. Други период, у коме је досељавање било нај-

³ Schrank, нав. дело, 186; Grigorieff, Dimitry, нав. дело, 3-54.

⁴ Schrank, нав. дело, 186; Grigorieff, Dimitry, нав. дело, 3-54.

⁵ *Истѝо*, 3-54.

⁶ Binns, нав. дело, 156; Grigorieff, нав. дело, 3-54.

⁷ Вуковић, Сава, *Историја Српске Православне Цркве у Америци и Канаги: 1891-1941*, Каленић, 1994, 47; Binns, нав. дело, 157; Mead, S. Frank и Hill, S. Samuel, *Handbook of Denominations in The United States*, Abingdon Press, Nashville, 1995, 233.

масовније, је период „нове емиграције“ од 1880. до 1914. године. Трећа група емиграната се у Америку доселила у периоду од 1918. до 1941. године. Четврти период, од 1945. до 1965. године, је период досељавања Срба из западне Европе. Пета група емиграната се у Сједињене Државе досељава у периоду од 1965. године до данас.⁸

У другом емиграционом таласу од 1880. до 1914. године, у Сједињене Америчке Државе доселили се су Срби из: Херцеговине, Боке Которске, Далмације, Славоније, Лике, Баније, Кордуна, Босне, Војводине, и најмање из Србије. Подаци Америчке емиграционе службе кажују да се у овом периоду, у Америку уселило 650.545 Јужних Словена. У овој статистици Америчке емиграционе службе стоји, да је од тог укупног броја, Срба и Бугара било 142.441. Епископ Сава Вуковић указује, да је разлог за тако мали број српских уселјеника, чињеница да се већина Јужних Словена доселила из Аустро-Угарске. Америчка емиграциона служба је поданике Аустроугарске сматрала за њене држављане. Срба је у Америци, по неким проценама, до Првог светског рата било 200.000. По државном попису из 1910. године, у Сједињеним Државама било је 3.024.323 становника словенског порекла. По званичној америчкој статистици по вери, која је објављена 1915. године, српских православних породица је било 64.000. Стеван Карамата у свом извештају патријарху Лукијану Богдановићу из 1910. године, уз списак места у којима амерички Срби живе, говори о њиховом броју од 150.000 до 200.000.⁹

Директор Српске банке у Будимпешти Стеван Карамата, обишао је српске колоније у Америци 1910. године. По налогу карловачког патријарха Лукијана Богдановића, одговорио је на прецизно постављена питања, и поднео детаљан извештај. Закључио је да емигранти нити воле Америку, нити она за њих мари, већ да је исељавање чиста рачуница.¹⁰ Епископ Сава Вуковић сматра да је поред економских, било и других разлога за исељавање у Америку. Срби су у вишенационалним срединама Аустро-Угарске монархије трпели и били гоњени. Српски младићи су неретко избегавали трогодишњу војну обавезу у Аустро-Угарској, тако што су емигрирали у Сједињене Америчке Државе.¹¹ Пратећи америчку индустријализацију, српски исељеници су у овом периоду, као и остали, често мењали послове и место боравка. Енглески су слабо знали, и због тога су радили најтеже, најопасније, и најмање плаћене послове.¹² Послове су налазили у ливницама, железарама, рудницама угља и бакра, и на грађевини. Груписали су се по етничкој и покрајинској основи. Живели су у баракама, заједничком смештају, и у њима самоорганизовали ред и дисциплину. Када би мало научили енглески језик, и успели да уштеде нешто новца, напуштали би заједнички смештај, и заснивали породице. Они који су међу

⁸ Вуковић, нав. дело, 12-13.

Амерички конгрес је одредио квоту која ограничава број уселјеника у Сједињене Државе 1921. године. Због тога је, упркос интересовању, број Срба уселјеника у Америку, знатно смањен. Када је Америку погодила економска криза – велика депресија, велики број Срба се вратио у новоосновану Краљевину Југославију.

⁹ Уп: Вуковић, нав. дело, 13, 18-20.

¹⁰ *Истио*, 12-13.

¹¹ *Истио*, 14

¹² Подаци Америчке емиграционе службе указују да је ниво образовања ових емиграната био низак, са два до четири разреда основне школе. Нису имали радног искуства, и око четрдесет процента их је било неписмено. Уп: Вуковић, нав. дело, 14.

њима били способнији, од уштеђевине су отварали угоститељске објекте, продавнице, и занатске радње, углавном за потребе својих земљака.

Ови емигранти су углавном населили амерички југо-запад: Њу Орлеанс, делту Мисисипија, Неваду, Аризону и Калифорнију. Они су 1841. године у Њу Орлеансу основали са Грцима и Сиријцима грчку парохију, а у Сан Франциску са Русима и Грцима парохију, која је била грчко-словенска. Пре оснивања својих црквено-школских општина, Срби су оснивали добровољна друштва за помоћ у невољама, почевши од од 1874. године. Ова друштва, која неретко су оснивана са Хрватима, касније су се објединила у Српски народни савез, са седиштем у Питсбургу у Пенсилванији. Српски емигранти су том периоду оснивали и Соколска друштва, клубове за омладину, хорове и оркестре.¹³

Исељавање Срба у Америку се догодило без вођства Српске Цркве, иако је Црква кроз историју била иницијатор сеоба Срба у безбедније крајеве. Поједини епископи су били отворено против исељавања. Тако је епископ пакрачки Мирон, био забринут због смањивања броја Срба у Славонији. Срби су у Америци затекли организовану Руску Православну Цркву, и обраћали су се њеним свештеницима за своје духовне потребе. Где није било руских свештеника, Срби су се обраћали грчком и сиријском свештенству. Дешавало се да се Срби удруже са Русима, Грцима и Сиријцима, и оснују црквене општине и саграде храмове. Овакав пример је парохија Светих Константина и Јелене у Галвестону у Тексасу, која је основана 1862. године, а њен истоимени храм освешћен 1895. године. Заједничка парохија Грка, Руса и Срба, основана је у Сан Франциску 1864. године, а затим и у Денверу и Пуеблу у Колораду, Саут Сент Полу у Минесоти, и Портланду у Орегону. Након оснивања мешовите парохије у Чикагу 1891. године, у име тројног одбора (српског, грчког и руског), српски одборник Крсто Гопчевић се обратио карловачком митрополиту и патријарху Георгију Бранковићу. У име тројног одбора, Гопчевић моли да се из карловачке митрополије у Чикаго пошаље узоран свештеник, који зна црквенословенски, грчки, и пожељно је арапски језик. Уз кратак опис тешког духовног стања новоосноване парохије без свештеника, Гопчевић пише о висини плате, правима и дужностима свештеника, који је тројни одбор договорио. Патријарх Георгије Бранковић је брзо одреаговао на ову молбу, и са епископима Карловачке митрополије упутио циркуларно писмо свештенству. Пошто нису могли да пронађу одговарајућег кандидата, митрополит београдски Михајло шаље у Америку првог српског свештеника, архимандрита Фирмилијана Дражића 1892. године. Након свега шест месеци свештенослужења у једној капели у приватном дому, архимандрит Фирмилијан се вратио у Србију.¹⁴

Севасијан Дабовић и српске парохије у Сједињеним Државама

Значајну улогу у животу српског народа у Америци одиграо је јеромонах Севастијан Дабовић. Јеромонах Севастијан рођен је као Јован у Сан Франциску 1863. године. Након завршене гимназије, школовао се у духовним академијама у Петрограду и Кијеву. Замонашен је и рукоположен у чин јерођакона у Русији 1887. године. Епископ Алеутских острва и Аљаске Николај рукоположио га је у чин јеромонаха, и поставио

¹³ Вуковић, нав. дело, 16.

¹⁴ *Исто*, 36-39.

га мисионара у државама Калифорнији и Вашингтону. Кратко је служио у Минеаполису, као наследник свештеника Алексија Тота. По повратку у Калифорнију, у граду Џексону основао је прву српску парохију и подигао прву српску цркву, 1894. године. Прву српску цркву у Америци осветио је епископ Алеутских острва и Аљаске Николај, и поклонио јој звоно. Иако је 1896. године јеромонах Севастијан постављен за пароха у Сан Франциску, наставио је да се брине о цркви Светог Саве у Џексону.¹⁵

Иако је припадао руској северноамеричкој мисији, јеромонах Севастијан се обратио српском митрополиту Михајлу Јовановићу. Изразио је жељу да митрополит Михајло јавно подржи независну српску Цркву у Америци, да обезбеди свештенике, учитеље, и да осигура њихова примања и припадности. Јеромонах Севастијан је од митрополита Србије тражио да за америчке Србе обезбеди антиминсе и свето миро. У писму је још изразио жељу остане амерички држављанин, и да му руски епископ Николај, због свега тога, не забрани чинодејствовање.¹⁶

Митрополит српски Михајло је јеромонаху Севастијану јасно одговорио, да се његова митрополија не простире ван Србије. Власт на клиром и верним народом свих националности у Америци има руски митрополит, и да он суди по канонима. Независну српску Цркву у Америци, био је јасан став митрополита Михајла, није било могуће оснивати, јер је у њој постојала организована руска Црква. Митрополит Михајло је јеромонаху Севастијану Дабовићу указао, да Црква у Србији нема сагласност других помесних Цркава да раздаје антиминсе и свето миро. Српска митрополија је и сама томосом о аутокефалности, нагласио је митрополит Михајло, била обавезна да свето миро добија од васељенског патријарха. Митрополит Србије, подсетио је српског јеромонаха у Калифорнији, да је одржавао преписку са митрополитом Алеутских острва и Аљаске Николајем. Митрополит Николај је у тој преписци рекао да нема ништа против да Српска Црква у Краљевини Србији материјално помаже америчке Србе, и да српски клирици буду потчињени српској митрополији. Митрополит Михајло је одговорио овом руском епископу у Америци, да Српска Црква за то нема материјалне могућности. У складу са тим, митрополит Михајло је саветовао јеромонаха Севастијана да слуша свог руског владику, јер ће он Србе да помаже, и да штити српско Православље. Јеромонах Севастијан је писмом обавестио митрополита Михајла Јовановића, да је разумео његова упутства, и да на енглеском језику пише катихизис, за чије штампање очекује благослов митрополита Николаја.¹⁷

Број црквено-школских општина у Америци, које су оснивали световњаци, непрекидно је растао. Над овим заједницама није постојала виша црквена власт, иако су оне канонски припадале Руској Цркви. Пошто није било довољно свештеника, амерички Срби су се директно обраћали за помоћ српским епископима у Србији, Аустроугарској и Црној Гори. Један од оваквих примера је писмо црквено-школске општине Светога Саве у Мекинспорту у Пенсилванији, упућено горњокарловачком епископу Михаилу Грујићу. Српска заједница из Мекинспорта у

¹⁵ Вуковић, нав. дело, 39.

¹⁶ *Истио*, 40.

¹⁷ Епископ алеутски и аљаски Николај Зиоров је за епископа посвећен 29. септембра 1891. За време његове епископске службе у Америци, велики број унијата прешао је у православље. У Русију се вратио 1898. године. Уп: Вуковић, нав. дело, 40,42,47.

њему обавештава епископа Михајла да се њихов свештеник Илија Комадина упокојио, и да расписују конкурс за новог пароха, за кога обезбеђују плату, стан, путне трошкове, и гаранцију за трогодишњу службу. Уколико се након три године службе покаже као достојан, привремени парох може бити постављен за сталног.¹⁸ Епископ горњокарловачки Михаило је ову молбу проследио у надлежност Светом Синоду Карловачке Митрополије, уз препоруку да се свештеник који одлази у Америку стави под јурисдикцију надлежног руског епископа. Молба свештеника Саве Војводића, који се пријавио на конкурс, због питања јурисдикције није одмах решена. Он је најпре добио шестомесечно одсуство почетком 1905. године, и постао мекин-спортски парох. Када је одлучио да остане у Америци, добио је канонски пријем од стране архиепископа Алеутских острва и Северно-америчког, Тихона Белавина.¹⁹

Готово истовремено, црквена општина из Чикага, преко свог секретара Младена Веселиновића, са сличном молбом обратила се патријарху Георгију Бранковићу. У писму се патријарх обавештава да су чикашки Срби купили троспратну кућу са земљиштем, и основали српску општину. Младен Веселиновић објашњава да је чикашки парох калуђер Севастијан Дабовић, о коме само знају да је рођен у Америци, да је богословију завршио у Русији, и да тврди да је надзиратељ сваке српске православне Цркве у Сједињеним Државама. Секретар новоосноване српске чикашке општине изражава сумњу у тврдњу јеромонаха Севастијана, да пароха може да им постави само „Руска Конзисторија у San Francisco“. Младен Веселиновић обавештава патријарха Георгија да Срби из Чикага нису ради да признају руско заповедништво.²⁰ У свом одговору, патријарх Георгије Бранковић саветује чикашке Србе да игноришу јеромонаха Севастијана Дабовића, и да не потписују да су сагласни са његовим тврдњама. Он им предлаже да писмено изјаве да су вољни да се ставе под канонску јурисдикцију Карловачке митрополије и њеног патријарха, и да ту изјаву овере код државних власти. Остаје непознаница да ли је патријарх Георгије Бранковић знао за одвојеност цркве и државе у Сједињеним Државама, и значење Првог амандмана Америчког устава, који гарантује слободу вероисповедања. Карловачки патријарх Георгије Бранковић у свом писму, од чикашких Срба очекује да писмено, својом покретном и непокретном имовином, гарантују свом будућем свештенику одговарајућу минималну плату. Из овог писма се види, сматра епископ Сава Вуковић, да је патријарх Георгије био вољан да ову црквену општину стави у састав своје митрополије. Међутим, изгледа да чикашка црквена општина није била у могућности да своје будућем свештенику обезбеди ни половину од суме коју је патријарх предложио. Да се чикашка црквена општина тада прикључила Карловачкој митрополији, додаје епископ Сава Вуковић, њен пример би следиле и остале српске црквене општине. На тај начин би се скратили дугогодишњи напори око организовања Српске Цркве у Америци.²¹

¹⁸ Епископ Сава Вуковић сматра да је овај конкурс врло интересантан, јер је написан у духу Рескрипта из 1868. године, који је наметнут Карловачкој митрополији. Уп: Вуковић, нав. дело, 43,44

¹⁹ 19 Вуковић, нав. дело, 44.

²⁰ Са сличном молбом патријарху Георгију обратила се и црквена општина из Стилтона у Пенсилванији, напомињући да Српска Мисија, која је „скроз и скроз Русофилска филијала“, намеће оне који се не слажу са српским тежњама. Уп: Вуковић, нав. дело, 45, 46.

²¹ Вуковић, нав. дело, 44, 45.

Америчка архиепископија и националне епархије

Поглавар епархије Алеутских острва и Аљаске Руске Цркве постао је епископ Тихон Белавин 1898. године. Име ове епархије промењено је у епархију *Алеутских острва и Северне Америке*, 1900. године. Свети Синод Руске Цркве уздигао је ову епархију у ранг архиепископије, 1905. године. Исте године, седиште епархије премештено је из Сан Франциска у Њујорк, где је подигнут саборни храм Светог Николе. У исто време и основана је прва богословија у Минеаполису. У току свог деветогодишњег рада, архиепископ Тихон је бринуо о свим својим верницима. Редовно их је посећивао, освећивао им цркве, и рукополагао им свештенике. Архиепископ Тихон имао је велике планове за Цркву у Америци. Он је Синоду Руске Цркве, 1905-1906. године, писао да би Америчка архиепископија требала да буде аутономна. Тихонова идеја је била да Црква у Америци треба да буде састављена од свих Православних народа, и да се у њој служи на енглеском језику, и по грађанском-грегоријанском календару. У доба архиепископа Тихона, главне богослужбене књиге су преведене на енглески језик.

Када је сагледао стање у својој пространој епархији, епископ Тихон одлучио је да је реорганизује, имајући у виду њен национални састав. У скаладу са његовим предлогом, Синод Руске Цркве је изабрао за викарног епископа аљаског Инокентија Пустинског. Руски цар Николај Други потврдио је ову одлуку, 1903. године. Духовну мисију за Сиријце, епископ Тихон основао је наредне 1904. године. За викарног епископа бруклинског изабран је архимандрит Рафаил Хававини, који је хиротонисан уз сагласност антиохијског патријарха Мелетија. У ове епархије су били укључени Румуни и православни Албанци. Све грчке парохије су биле под јурисдикцијом руског епископа, јер је Руска Црква била једина призната Православна Црква у Америци. Растући национализам је довео до кршења канонског поретка, који налаже постојање једне Цркве на једној територији. Између 1904. и 1905. године, грчка парохија Свете Тројице у Њујорку је, у државно-правном смислу, постала власништво грађана, како би избегла да остане под јурисдикцијом Руске Цркве.²² Српску духовну мисију, епископ Тихон је основао у марту 1905. године, и за њеног шефа поставио игумана Севастијана Дабовића. Намера епископа Тихона била је да на челу Српске духовне мисије буде викарни епископ. Због тога је игумана Севастијана задужио да за то прибави сагласност српских архијереја. Иако је био клирик Руске цркве, Севастијан Дабовић је успоставио везу са поглаварима српских покрајинских цркава, који су живели и радили у вео тешким и несигурним временима.²³

Када је митрополит Тихон Белавин постао епископ северноамеричке епархије Руске Православне Цркве 1898. године, сва епархијска власт је била у рукама епископа. Упркос томе, митрополит Тихон је настојао да у процес одлучивања укључи сво свештенство и мирјане. На тај начин је црквени живот у Америци почео да се развија на регионалним скуповима. Ово је временом довело до одржавања скупа без преседана у Северној Америци, на коме су свештенство и мирјани расправљали како да се америчка мисија шири. Овај скуп је постао први Све-амерички сабор, и одржан је у

²² У Сједињеним Америчким Државама није било грчког епископа све до 1918. године. Уп: Meyendorff, John, "One Bishop in One City", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 5, 1961, 54-63; Schrank, нав. дело, 186, 187.

²³ Вуковић, нав. дело, 199.

Мејфилду у Пенсилванији од 5. до 7. марта 1907. године. Неколико недеља пре него што је сабор одржан, митрополит Тихон је добио вест о премештају на другу катедру. На тај начин митрополит Тихон није имао ауторитет да председава сабором. Пошто његов наследник Платон Рождественски, још није стигао у Америку, митрополит Тихон је замољен да недгледа доношење одлука. Ове одлуке су се тикале визије самог митрополита Тихона, кога је Православна Црква у Америци канонизовала за светитеља. Поред митрополита Тихона, на првом Све-америчком сабору су учествовала три свештеника која су такође канонизована за светитеље. То су били свештеници Александар Хотовицки, Јован Кочуров, и Алексије Тот. Сабор је одредио смернице за многе видове мисионарског рада, и усвојен је нацрт статута за административно уређење епархије. Свакако је најважније било то, што је сазивање сабора постало образац за будуће саборе Цркве у Америци.²⁴

Закључак

Руска Православна Црква у Америци, у деветнаестом веку, држала је канонско устројство и поредак. Њена виша јерархија и свештенство показивали су пуно разумевање за потребе других Православних народа који су емигрирали у Сједињене Државе. То се нарочито огледало у веома смелој и далекосежној визији америчког архиепископа, и будућег патријарха руског Тихона. Архиепископ Тихон Белавин је увидео да мисионарска епархија у Америци треба да еволуира у Америчку Цркву, која ће бити вишенационална, и која ће саму себе да издржава. Упркос овим чињеницама, националне тежње и осећања, које су карактеристичне за деветнаести век, међу Православним емигрантима у Америци биле су снажне. Отуда су скоро све етничке парохије (касније и епархије), међу којима су и српске, настојале да буду под јурисдикцијама Црква у матичним земљама. То је почетком двадесетог века довело до урушавања Америчке мисије. Тако је православна Црква у Сједињеним Америчким Државама напустила свој мисионарски задатак, и вратила се у своја национална гета, која су често загледала само у себе, како сматра Џон Бинс, директор Института за Православне студије Универзитета Кембриџ.²⁵ Етнофилетизам, који је посебно изражен у Православним дијаспорама, митрополит Калистос Вер назива аномалијом мешања Царства Божијег и царства овога света. Пантелис Калаицидис га назива још и „Јудино искушење“, и занимљиво је да се оно догодило у Америци, непосредно након Цариградског сабора 1872. године, који је *еинофилетизам* осудио као јерес.²⁶

Serbian-Russian Church Relationship In The United States Of America Durring The Second Half Of The Nineteenth Century

Summary: Introduction is the history of the Russian Orthodox Mission in Alaska and Aleut Islands, from its beginning in 1774, until it got revitalized in 1870. This Mission became Russian Orthodox American Mission, and spread throughout the United States. Paper follows the histo-

²⁴ Liberovsky, Alexis, The 1st All-American Sobor Synopsis, преузето са <http://oca.org/history-archives/aacs/the-1st-all-american-sobor> 03.12.2014; Хопко, нав. дело, 198, 199.

²⁵ Binns, нав. дело, 159.

²⁶ Meyendorff, нав. дело, 54-63; Ware, Kallistos, “Neither Jew nor Greek: Catholicity and Ethnicity”, *St. Vladimir’s Theological Quarterly*, vol. 57, 2013, 235-240.

ry of immigration of the Orthodox ethnic groups. Their integration in the American society is examined, as well as the organization of their church life, under the protectorate of the Russian Orthodox American Mission. Serbian-Russian relationship started to be intensive from 1880, when Serbs began to immigrate to the USA in large numbers. Paper examines these relations until 1907, when The 1st All-American Sobor took place. American Serbs were part of the mixed ethnic parishes, under the Russian Church jurisdiction. They made a great effort to keep strong ties with the regional autonomous Serbian Churches in their motherland. Regional autonomous Serbian Churches showed an interest for the Serbian colonies in America, and supported them as much as they were able to. Hierarchs and Synods of the Regional autonomous Serbian Churches never seriously questioned the canonical authority of the Russian Church in America. Archimandrite Sebastian Dabovich was the founder of the first Serbian ethnic parishes in the United States. These parishes were under the Russian Church jurisdiction.

Библиографија

- Borstin, Dz. Danijel, *Amerikanci: Kolonijalno iskustvo*, I, Geopoetika, Beograd, 2004.
- Borstin, Dz. Danijel, *Amerikanci: Drzavotvorno iskustvo*, II, Geopoetika, Beograd, 2005.
- Borstin, Dz. Danijel, *Amerikanci: Demokratsko iskustvo*, III, Geopoetika, Beograd, 2005.
- Binns, John, *An Introduction to the Christian Orthodox Churches*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002.
- Verkhovskoy, Serge, "The Unity of the Orthodox Church in America", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 5, 1961.
- Volaitis, Constantine, "The Orthodox Church in the United States as viewed from the Social Sciences" *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 5, 1961.
- Вуковић, Сава, *Историја Српске Православне Цркве у Америци и Канаги: 1891-1941*, Каленић, 1994.
- Grigorieff, Dimitry, "Historical Background of Orthodoxy in America", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 5, 1961.
- Krindatch, Alexei, *Five Intersting Facts about Orthodox Church Geography and Demography in the United States*, Assembly of Canonical Orthodox Bishops in North and Central America, 2010.
- Lopuchin, Michael, "The Russian Orthodox Church in America: A Psycho-Social View", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 8, 1964.
- Liberovsky, Alexis, The 1st All-American Sobor Synopsis, преузето са <http://oca.org/history-archives/aacs/the-1st-all-american-sobor> 03.12.2014.
- Meyendorff, John, "One Bishop in One City", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 5, 1961.
- Meyendorff, John, "The Orthodox Concept of the Church", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 6, 1962.
- Mead, S. Frank и Hill, S. Samuel, *Handbook of Denominations in The United States*, Abingdon Press, Nashville, 1995
- Schneirla, S., William, "The Future of American Orthodoxy", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 5, 1961.
- Schrank, Marvin Leonard James, "Problems of Orthodoxy in America: The Russian Church", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 4, 1962.
- Struve, Nikita, "Orthodox Missions, Past and Present", *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. 7, 1963.
- Хопко, Томас, *Православна вера: О Библији и историји Цркве*, Каленић, Крагујевац, 2006.
- Ware, Kallistos, "Neither Jew nor Greek: Catholicity and Ehnicity", *St. Vladimir's Theological Quarterly*, vol. 57, 2013.